

Ein annan ljod i bjølla

Til liks med folkemålet var folkemusikken overalt, og blei vanvyrd av overklassa. I skuggen av folkemusikken levde den urbane og feststemde nasjonalromantikken sitt eige liv. Det mest legendariske møtet mellom folkemusikk og borgarleg kunstmusikk fann stad i Frimurerlogens store Festivitetslokale i Christiania klokka sju om kvelden måndag den 15. januar 1849. Då presenterte fiolinvirtuosen Ole Bull hardingfelespelaren Torgeir Augundsson («Myllarguten») for eit borgarleg publikum. Blant tilhøyrarane var den første konserten ein stor suksess og måtte gjentakast. Aviskritikken var ikkje like nådig. Som ofte elles slo Morgenbladet an tonen:

Og kunde man end finde, at en ægte fjeldspillemand snarere egnedes at fremstilles i etslags natural- eller ethnologisk museum, end egentlig i en konserthall, saa kan man neppe dadle Bull, fordi han i mangelen af hint, ialfald som et intermezzo giver en interessant muse-fremstilling.

Avisa la til at Møllarens «naturmusikk» renn opp og ned gjennom den svarte, stygge, norske bonde-skorsteinspipa. Embetsmannkomponisten Halfdan Kjerulf snakka om «Komedien med den arme fordrukne Møllergut», og professor Lorentz Dietrichson om «Denne menagiritigt forviste fjeldets søn».⁷⁵

Ved å sjå og høyra Myllarguten i Frimurerlogens store sal oppdaga ein borgarleg dilettant som Kjerulf **den moderne kunstnaren som sosial**

s. 82 **figur**. Eit oppskakande møte, slik Kjerulf sjølv framstiller det. Myllarguten var av folket, spelte for folk flest og levde og verka profesjonelt i utkanten av det borgarlege samfunnet, slik kunstnarar har gjort sidan.

⋮

s. 84 Segna koplur både Halteguten og Lomjansguten til Ole Bull, som ikkje berre ville ha Myllaren, men også dei to meisterspelemennene frå Finnskogen inn til Christiania for å gi salongkonsertar. I lokal tradisjon heiter det at berre Lomjansguten lét seg lokka, medan Halteguten ikkje ville riva kunsten sin laus frå livet på Finnskogen.

For familielivet må dei menneskelege kostnadene ha vore store. Då Halteguten døydde, gøymde enka Porkkala-fela under ein steinheller med orda: «Aldri skal denne fela laga meir ulukke.»

Strukturen i segna om Porkkala-fela er kjend i mange ulike kulturar. Faust-myten er heller ikkje langt unna. Grunninnhaldet i alle variantane fortel at kunsten – i dette tilfellet musikken – hentar inspirasjon frå villskapen i naturen. For å tileigna seg denne villskapen må kunstnaren overgi sjela si til nøkken og til Puken, til djevelen, til faen sjølv. I segna om Porkkala-fela har myten også fått ein heimstad på Finnskogen.⁷⁹

75 Berge, Richard, 1972, Myllarguten og Haavard Gibøen, utgåve ved Olav Fjalestsd, Oslo

79 Norsk Folkemusikksamling. Tidlig 1800-tall, Hedemarken og Soløs-Odal, UiO.